

tent. Growing horse hay-oat diets are balanced by protein, vitamin, minor element & amino-acid content. Diet efficiency is achieved by vitamin-mineral premix addition to the mixed feeds.

Key words: vitamins, energy value, feeds, mixed feed, young stock, minor nutrient elements, nutritive value, premix, diets.

УДК 636.1.083.38

ВПЛИВ ВИХОВАННЯ ЛОШАТ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ НА ПОКАЗНИКИ ЇХ РОБОТОЗДАТНОСТІ

Рецензенти: доктор с.-г. наук Вакуленко І.С., канд. с.-г. наук Ткачова І.В.

Т.О. Товстоко́ра

Інститут тваринництва УААН

В.В. Мирось

ХНАУ ім. В.В. Докучаєва

У статті наведено результати вивчення впливу виховання лоша́т із раннього віку на деякі показники їх робото́здатності у період іподро́мних випро́бувань. Сила впливу виченого чинника становила для різних показників 10,3 – 28,8 % та була вірогідною. Основою такого впливу було відпрацювання за допомогою системного виховання у лоша́т корисних умовних рефлексів, що необхідні при подальшому їх використанні, та зменшення за рахунок цього кількості проявлених молодняком у період тренінгу і випро́бувань негативних рефлексів.

Ключові слова: коні, чистокровна верхова порода, молодняк, виховання, випро́бування, робото́здатність.

Цінність коней чистокровної верхової породи напряму залежить від їх робото́здатності, що визначається в процесі іподро́мних випро́бувань. Значний вплив паратипічних чинників на показники робото́здатності коней та роль створення належних умов вирощування молодняку для покращення її показників у конкретних умовах технології кіннозаводства в Україні визначений у декількох наукових працях [2, 6]. За отриманими даними, найбільший вплив на прогрес робото́здатності коней досягається зміною саме паратипічних чинників, і тому, не враховувати цей факт у племінній роботі неможливо.

На основі проведених досліджень однією з причин повільного прогресу робото́здатності коней призових порід ряд авторів [3, 5] називає незадовільне проведення заїздки, тренінгу та виховання лоша́т в умовах кінних заводів, тобто вплив чинників середовища. Нашим завданням була розробка системи підготовки молодняку, що давала б змогу підготувати нервову систему лоша́т до подальшого використання, чим нівелювала негативний вплив стресових чинників середовища на загальний стан молодняку у період вирощування, утримання і випро́бувань.

Матеріали та методи досліджень. Науково-господарські дослід з розроблення та відпрацювання системи індивідуального виховання лоша́т проведені на базі ДП „Стрілецький кінний завод № 60” та в лабораторії конярства ІТ УААН. Упродовж 2001-2003 років дослід проведено у трьох повторностях. Кожний рік лоша́т у віці 2-3 днів від народження поділяли на ко-

нтрольну та дослідну групи. Лошат контрольних груп утримували за прийнятою в кінному заводі технологією з окремими елементами виховання. У вихованні лошат дослідних груп застосовували системний підхід, тобто систематично відпрацьовували з ними визначені елементи індивідуальної роботи, за встановленим розкладом і в певній послідовності, з метою підготовки молодняку до відлучення, заїздки, тренінгу та іподромних випробувань [4].

Результати досліджень. Аналіз отриманих результатів відобразив позитивний вплив проведеної підготовки молодняку на проявлену ним наступну роботоздатність у період іподромних випробувань. Загальними характеристиками молодняку, що відносився до дослідних груп, були „врівноважений”, „слухняний”, „податливий в роботі”. Формування характеру лошат із раннього віку полегшувало їх адаптацію до різних режимів тренінгу, розвивало відсутність боязкості або агресивності щодо людини і тому, відповідно, позначилось на показниках їх роботоздатності.

За отриманими даними, представники контрольних груп за період іподромних випробувань мали на 1 виступ менше, в середньому на одну голову, у порівнянні з дослідним, а враховуючи що середня кількість виступів коней у скаковому сезоні становить 3-6 разів, ця цифра має певне значення (табл. 1).

Взагалі-то кількість виступів коня за іподромний сезон залежить від багатьох чинників, вагому частку серед яких, поряд із рівнем фізичної підготовки й віком, мають також якість і рівень підготовки нервової системи коня до випробувань. Вони позначаються на кількості вдалих стартів (відсутність закидок на старті), прагнення конем перемоги у змаганні з іншими, відклик коня на вимоги жокея, що в сумі збільшує загальну кількість його виступів.

1. Аналіз показників роботоздатності піддослідного молодняку (за скакову кар'єру)

Показники роботоздатності піддослідного-молодняку	Групи по вихованню		η^2
	контрольна	дослідна	
Кількість виступів на 1 голову, разів	4,3	5,3	28,8
Кількість перемог від числа виступів, %	21,15	29,11	10,3
Середня кількість перемог на 1 голову, разів	0,9	1,54	10,3
Кількість призових місць від числа виступів, %	40,4	39,2	-
Кількість виступів "без місць" від числа виступів, %	38,5	31,6	-
Кількість невдалих стартів, разів	9	2	13,8

Примітка: η^2 - частка впливу виховання, %.

Позитивний вплив виховання на показники роботоздатності підтверджується також відсотковою частиною перемог у змаганнях, що розрахована від загальної кількості виступів коней на іподромі. Представниками дослідних груп одержано на 7,9 перемог більше, у порівнянні з контрольними. Молодняк контрольної групи мав на 1,2 % більше зайнятих призових місць, але й на 6,9 % більше виступів без зайнятих місць.

У дослідженні сили впливу виховання з раннього віку на прояв робото- здатності молодняку чистокровної верхової породи визначено, що цей чин- ник позитивно вірогідно впливав на результати іподромних випробувань мо- лодняку. Перевагу за загальною кількістю виступів у сезоні коней дослідної групи, як показав дисперсійний аналіз, на 28,8 % ($P>0,999$) забезпечило їх попереднє виховання від народження до півторарічного віку. При цьому, зменшення кількості невдалих стартів на 13,8 % ($P>0,999$) залежало від про- ведення або відсутності виховання. Підготовка лошат з раннього віку пози- тивно, з силою впливу 10,3 % ($P>0,999$), збільшувала кількість перемог у змаганнях лошат дослідної групи, у порівнянні з контрольними, що узгоджу- ється з даними інших авторів [2], у дослідженнях яких знайдений високовіро- гідний вплив „періоду початкової підготовки” та значна (25,6 %) сила впливу його на прояв спортивної роботоздатності коней.

За результатами випробувань молодняк контрольної та дослідної груп мав досить близькі показники жвавості. Лошата контрольних груп трьох ста- вок, яких вирощували за прийнятою у кінному заводі технологією, мали се- редню жвавість на 1000 м: $66,0\pm0,65$ сек; $71,3\pm1,98$ сек та $66,7\pm1,65$ сек, від- повідно за датою народження - 2001, 2002 і 2003 року. Молодняк, що прохо- див підготовку до заїздки (за розробленою системою), мав такі відповідні по- казники проявленої жвавості (з розрахунку на 1000 м): $67,7\pm2,26$ сек; $68,2\pm0,76$ сек та $65,1\pm0,25$ сек. За проявленою жвавістю знайдена не вірогідна різниця, яка в ставці 2002 року становила 3,1 сек; у ставці 2003 року – 1,6 сек на 1000 м на користь лошат дослідної групи, в чому, можливо, є роль дещо більшого прагнення перемоги, меншої стресованості їх, у порівнянні з пред- ставниками контрольних груп.

Тобто, молодняк, що проходив підготовку до заїздки, мав кращі показ- ники роботоздатності у порівнянні з лошатами, яких вирощували за прийня- тою у кінному заводі технологією. Це пояснюється тим, що специфічні особ- ливості іподромних випробувань, змагань із виїздки, подолання перешкод, триборства та інших видів спорту засновані на великій кількості і різномані- тності складних безумовних та умовних рефлексів. А виховання коней у пе- ріод їх вирощування, починаючи від народження, стає першим базовим ета- пом їх утворення.

Одержані результати підтверджують необхідність коректування техно- логічних чинників вирощування, зокрема впровадження цілеспрямованого системного виховання у технологію вирощування молодняку в кінних заво- дах та інших суб'єктах племінної справи, для формування якостей нервової системи, пов'язаних у коней з роботоздатністю.

Висновок. Виховання молодняку чистокровної верхової породи з ран- нього віку, як відмічається багатьма авторами та встановлено проведеним до- слідженням, є позитивним чинником у формуванні майбутньої роботоздат- ності коня. Індивідуальна робота з лошам, як свідчать отримані результати, позитивно впливає на його загальний стан у період вирощування та дає змогу виховувати деякі корисні якості нервової системи. Це у подальшому прояв-

ляється у поведінці вихованого молодняка при відлученні, заїзді, та позначається на показниках роботоздатності, що, в цілому, підвищує якість молодняка чистокровної верхової породи, вирощеного в Україні.

Бібліографічний список

1.Ашибок Л.Х. Тренированность чистокровных лошадей при разных состояниях нервной системы /Ашибок Л.Х. //Научная конференция аспирантов: Тезисы докладов / ВНИИК.- Москва, 1969.- С.12-13.

2.Бондаренко О.В. Використання оцінки спортивної роботоздатності в селекції коней української верхової породи: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. с.-г. наук: 06.02.01 /Бондаренко Ольга Володимирівна.- Х. :ІТ УААН, 2004.-20 с.

3.Вачнадзе Ф. Заездка, тренировка и испытания верховых лошадей /Вачнадзе Ф. // Коневодство и конный спорт.-1992.- №7-9.- С. 11.

4.Ковальова Т.О. Виховання лошат-важливий елемент технології вирощування коней чистокровної верхової породи / Ковальова Тетяна Олексіївна // НТБ.- № 87.-Х.-2004.-С. 84-87.

5.Кононова Н.М. Адаптационные реакции лошадей орловской и русской рысистой пород в процессе заездки и заводского тренинга: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. с.-х. наук / Кононова Н.М. .- Москва: МВА, 1988.-16 с.

6.Соболь О.М. Использование генетических показателей резвости лошадей орловской рысистой породы в племенной работе.: дис. на соиск. учен. степени. канд. с.-х. наук: 06.02.01 /Соболь Ольга Михайловна.- Х.: Институт животноводства УААН., 1993.- С. 108-109.

ВЛИЯНИЕ ВОСПИТАНИЯ ЖЕРЕБЯТ ЧИСТОКРОВНОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ НА ПОКАЗАТЕЛИ ИХ РАБОТОСПОСОБНОСТИ

Т.А. Товстокорая, Институт животноводства УААН

В.В. Мирось, ХНАУ им. В.В. Докучаєва

В статье приведены результаты изучения влияния воспитания жеребят с раннего возраста на их работоспособность в период ипподромных испытаний. Сила влияния изученного фактора на показатели работоспособности составляла для разных показателей 10,3 – 28,8 % и была достоверной. Основой такого влияния являлась выработка с помощью системного воспитания у жеребят полезных условных рефлексов, которые необходимы при дальнейшем их использовании, и снижения за счет этого количества проявлений молодняком в период тренинга и испытаний негативных рефлексов.

Ключевые слова: лошади, чистокровная верховая порода, молодняк, воспитание, испытания, работоспособность.

EARLY AGE TRAINING IMPACT ON HORSE EFFICIENCY

Tovstokoraya T.; Institute of animal science,UAAS

Miros V., Kharkov national agrarian university

This article highlights the experimental research results on early age training impact on foal efficiency during races. Significance test was fulfilled. Confidence coefficient was computed . Significance test was fulfilled & proved the results. Percentage forms 10,3-28,8 %. Obedience training results in useful conditioned reflex activation. The procedure considered to be needed

by the foal exploitation. Negative reflexes are abated due to obedience training. The test data were obtained during races & forced training.

Key words: horses, pure roadster breed, young stock, training, races, efficiency.

УДК 636.1:591.5

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОНЕЙ ДЛЯ ОЗДОРОВЧО-ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІЛЕЙ В УМОВАХ АМАТОРСЬКИХ КІННОСПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рецензент: доктор с.-г. наук Вовченко Б.О.

О.М. Соболев

Херсонський Державний Аграрний Університет

Досліджено поведінкові характеристики використання коней верхових, рисистих порід, помісних і поні для навчання з верхової їзди, екологічного туризму та оздоровлення в умовах аматорських кінноспортивних організацій Херсонської області. В екологічному туризмі та біоетичних або ініаіричних, проектах, доцільно використовувати спортивних або рисистих коней, вибракуваних за віком або за результатами випробувань, якщо вони здорові та доброзичливі. Коні усіх верхових порід, представлені в аналізі, навіть бундівські та чистокровні верхові, мали виключно сильний врівноважений тип ВНД.

Ключові слова: **коні, екологічний туризм, оздоровче використання, аматорський спорт, породи, типи ВНД, поведінка.**

Херсонська область розташована на Півдні України і має виключно високий природо-захисний і рекреаційний потенціали. Основу рекреаційного потенціалу становить прибережна лінія, яка створена за рахунок Чорного та Азовського морів. Біля гирла Дніпро розподіляється на декілька рукавів і утворює Дніпровські плавні. Річки Херсонської області належать до басейнів Чорного та Азовського морів, найбільші - Дніпро та його правий приток Інгулець. Узбережжя Херсонської області значно поділене затоками та лиманами. Упродовж узбережжя простираються коси: Тендровська та Арабатська стріли. Виключне значення області в екологічному сенсі пов'язане, насамперед, з тими обставинами, що на території області розташовано 2 заповідники біосферного (тобто, планетарного) значення та ендемічні природо-захисні території [7]. У багатьох країнах на територіях подібного типу найпопулярнішим за кордоном напрямом використання коней приватними власниками є кінний туризм різних видів.

Кінний туризм приваблює можливістю навчитися їздити верхи, насолодитися романтикою кінних походів по мальовничих місцях краю. До цього слід додати, що їзда в сідлі оздоровлює людину, забезпечує відповідне навантаження на його скелетні м'язи і внутрішні органи, здійснює на нього позитивну емоційну дію.

Особливим видом екологічного туризму є катання в екіпажах, яке може проходити в сільській місцевості по живописних чи історичних місцях. Для цього створюють спеціальні маршрути (тривають декілька годин).